

Sokeana syntyneen sunnuntai

Kristus nousi kuolleista!

Aamupalveluksen evankeliumi

(Joh. 20: 11 – 18, VIII. Ylösnousemusevankeliumi)

Teksti ja sen selitys on ylösnousemusevankeliumeja käsittelevässä kohdassa.

Päivän epistola

(Ap.t. 16: 16 – 34)

”Niinä päivinä, kun apostolit olivat menossa rukouspaikalle, kohtasivat he orjatyttö, jossa oli tietäjähengi ja joka ennustamalla hankki isäntäväelleen hyvät rahat. Tyttö lähti Paavalin ja meidän muiden perään ja huusi: ”Nämä miehet ovat Korkeimman Jumalan palvelijoita ja osoittavat teille pelastuksen tien!” Näin hän teki useana päivänä, kunnes Paavali menetti kärsivällisyytensä, kääntyi ja sanoi hengelle: ”Jeesuksen Kristuksen nimessä minä käsken sinua: lähde hänestä!” Siinä samassa henki lähti. Mutta kun tytön isännät huomasivat, ettei heillä enää ollut toivoa tuloista, he ottivat Paavalin ja Silaksen kiinni ja raahasivat heidät torille viranomaisten luo. Kaupungin hallitusmiesten edessä he sanoivat: ”Nämä miehet aiheuttavat levottomuutta kaupungissamme. He ovat juutalaisia ja opettavat tapoja, joita meidän ei ole lupa omaksua eikä noudattaa, koska olemme roomalaisia. Kansakin nousi heitä vastaan. Hallitusmiehet käskivät repiä heiltä vaatteet ja ruoskituttivat heidät. Kun heidät oli perin pohjin piesty, heidät teljettiin vankilaan. Vartija sai määräyksen valvoa heitä tarkoin, ja niinpä hän saamansa käskyn mukaisesti vei heidät vankilan perimmäiseen soppeen ja vielä varmuudeksi pani heidät jalkapuuhun. Keskiyön aikaan Paavali ja Silas rukoilivat ja laulaen ylistivät Jumalaa, ja toiset vangit kuuntelivat heitä. Yhtäkkiä tuli raju maanjäristys. Vankilan perustukset järkkäyivät, kaikki ovet lennähtivät auki, ja kaikkien kahleet irtosivat. Vartija havahtui unestaan, ja kun hän näki vankilan ovet selkoselällään, hän luuli vankien karanneen ja tempasi miekan surmataksaan itsensä. Silloin Paavali huusi kovalla äänellä: ”Älä tee itsellesi mitään! Me olemme kaikki täällä.” Vartija pyysi valoa, ryntäsi sisään ja heittäytyi vavisten Paavalin ja Silaksen eteen. Hän vei heidät ulos ja kysyi: ”Herrat! Mitä minun on tehtävä, että pelastuisin?” He vastasivat: ”Usko Herraan Jeesukseen, niin pelastut, sinä ja sinun perhekuntasi.” He puhuivat sitten Herran sanaa hänelle ja koko talonväelle. Heti paikalla, keskellä yötä, vanginvartija otti heidät hoiviinsa ja pesi ruoskaniskujen haavat, ja hänet ja hänen perhekuntansa kastettiin heti. Hän vei

heidät kotiinsa ja kattoi heille ruokapöydän, ja yhdessä koko talonväkensä kanssa hän riemuitsi, kun nyt uskoi Jumalaan.”

Ennenkuin katsomme yllä olevaa tekstiä, on tehtävä joitakin huomioita. Eilisen Apostolien tekojen tekstin ja tämän päivän tekstin väliin jäi lukematon kohta. Siellä on asioita, jotka on syytä tietää. Ensinnäkin Paavali kävi aikaisemmin perustamissaan seurakunnissa ja Lystrassa otti mukaansa opetuslapsi Timoteoksen. Toiseksi Paavali näkemänsä näyn perusteella siirtyy Aasian puolelta Euroopan puolelle. Samalla Apostolien tekojen kirjan tekstiin liittyy uusi asia, tekstissä ruvetaan käyttämään muotoa me. Kirkon käsityksen mukaan kyseessä on Syyrian Antiokiasta kotoisin olevan lääkäri Luukkaan liittyminen Paavalin seurueeseen. Tämä Luukas on sekä Luukkaan evankeliumin että Apostolien tekojen kirjoittaja. Tämänpäiväisen tekstin tapahtumapaikka on Filippin kaupunki Makedoniassa.

Luukas käyttää orjatyttöä puhujakyvystä sanaa tietäjähenki, joka on pakanallinen sanonta. Tällä hän haluaa erottaa tytön toiminnan kristillisestä profetoimisesta. Orjatyttöä omistajat käyttivät tytön kykyä hankkiakseen hänen avullaan rahaa. Henki tunnistaa Paavalissa vaikuttavan yliluonnollisen voiman. Tytön huuto muistuttaa eksorkismia. Tuomittu henki tuo julki pelastuksen totuuden ja ennustaa häviötään. Paavali toimii ”Jeesuksen Kristuksen nimessä”, parantaja ei siis ole Paavali vaan Kristus. Henki lähti työstä.

Tytön isännät veivät veivät Paavalin ja Sauluksen viranomaisten luo. Aikaisemmissa käännöksissä on käytetty myös nimitystä hallitusmiehet ja päämiehet. Tässä yhteydessä sana tarkoittaa niitä roomalaisten alaisuudessa olevien siirtokuntien virkamiehiä, joilla oli tuomiovalta. Todennäköisesti kyse ei ole roomalaisista sotilaista. Vangitsijat kertoivat virkamiehille: ”He ovat juutalaisia ja opettavat tapoja, joita meidän ei ole lupa omaksua eikä noudattaa, koska olemme roomalaisia”. Teksti osoittaa, ettei juutalaisilla ollut oikeutta käännäyttää roomalaisia juutalaisuuteen.

Määräys valvoa vangittuja tarkasti ja sen jälkeen heidän laittamisensa vankilan perimmäiseen soppeen jalkapuuhan, korostaa vankien ihmeellistä vapautumista. Maanjäristykset kyseisellä alueella ovat tavallisia. Apostolien rukoukset ja Jumalan ylistäminen mahdollisesti valmistivat muita vankeja uskon vastaanottamiseen. Vartijan aie surmata itsensä on ymmärrettävä, jos hänen vartioimansa vangit pääsisivät pakoon, hänet kidutettaisiin ja teloitettaisiin.

Vartijan ymmärtäessä, mitä oli tapahtunut, hän kysyy: ”Herrat! Mitä minun on tehtävä, että pelastuisin?” Vastaus: ”Usko Herraan Jeesukseen.” Tämä on tavanomainen tilanne Uuden

testamentin kääntymiskertomuksissa. Kääntyjä kysyy ja hänelle vastataan. Sitä seuraa opetus, uskon tuleminen ja kastetoimitus.

”Hänen perhekuntansa kastettiin” kertoo perheen kastamisesta. Todennäköisesti siinä on ollut myös lapsia ja mahdollisesti myös palvelijoita. Yhteinen ateria ja erityisesti koettu riemu ovat merkki pelastuksesta, tämä muistuttaa varhaisen kirkon ilosta.

Päivän evankeliumi

(Joh. 9: 1 – 38)

”Tien sivussa Jeesus näki miehen, joka oli syntymästään saakka ollut sokea. Opetuslapset kysyivät häneltä: ”Rabbi, kuka on tehnyt sen synnin, jonka vuoksi hän on syntynyt sokeana? Hän itsekö vai hänen vanhempansa?” Jeesus vastasi: ”Ei hän eivätkä hänen vanhempansa. Niin on tapahtunut, jotta Jumalan teot tulisivat hänessä julki. Nyt, kun on vielä päivä, meidän on tehtävä niitä tekoja, joita lähettäjäni meiltä odottaa. Tulee yö, eikä silloin kukaan kykene tekemään työtä. Niin kauan kuin olen maailmassa, minä olen maailman valo.” Näin sanottuaan Jeesus sylkäisi maahan, teki syljestä tahnaa, sively sitä miehen silmiin ja sanoi: ”Mene Siloan altaalle ja peseydy.” - Altaan nimi merkitsee: lähetetty. - Mies meni, peseytyi ja palasi näkevänsä. Miehen naapurit ja muutkin, jotka ennen olivat nähneet hänet ja tiesivät hänet kerjäläiseksi ihmettelivät: ”Eikö tämä ole se, joka istui kerjäämässä?” Toiset sanoivat: ”Sama mies”, toiset taas sanoivat: ”Ei ole, samannäköinen vain.” Mutta hän sanoi itse: ”Kyllä se olen minä.” He kysyivät häneltä: ”Kuinka olet saanut näkösi?” Hän vastasi: ”Se mies, jonka nimi on Jeesus, teki tahnaa, sively sitä silmiini ja sanoi: ”Mene Siloan altaalle ja peseydy.” Minä menin ja peseydyin, ja silloin sain näköni.” ”Missä se mies on?” he kysyivät häneltä, mutta hän vastasi: ”En tiedä.” Mies, joka oli ollut sokea, vietiin fariseusten luo. Oli sapatti, kun Jeesus teki tahnan ja avasi miehen silmät. Myös fariseukset kysyivät mieheltä, kuinka hän oli saanut näkönsä, ja mies kertoi: ”Hän pani tahnaa silmilleni, sitten kävin pesulla, ja nyt minä näen.” Silloin jotkut fariseuksista sanoivat: ”Ei hän voi olla Jumalan mies, koska hän ei noudata sapattikäskyä?” Toiset taas sanoivat: ”Voisiko syntinen ihminen tehdä sellaisia ihmeitä?” Tästä syntyi kiistaa, ja siksi he kysyivät taas sokealta: ”Mitä sinä itse olet mieltä hänestä? Sinunhan silmäsi hän avasi.” Mies vastasi: ”Hän on profeetta.” Juutalaiset eivät uskoneet, että mies oli ollut sokea ja saanut näkönsä, ennen kuin kutsuivat hänen vanhempansa paikalle. He kysyivät vanhemmilta: ”Onko tämä teidän poikanne? Väitättäkö te hänen syntyneen sokeana? Kuinka sitten on mahdollista että hän nyt näkee?” Vanhemmat vastasivat: ”Hän on meidän poikamme, ja hän on syntynyt sokeana, sen me tiedämme. Mutta sitä emme tiedä, kuinka hän nyt voi nähdä, emmekä sitä, kuka hänen silmänsä on avannut. Kysykää häneltä itseltään, hän on täysi-ikäinen ja voi vastata itse.” He sanoivat näin, koska

pelkäsivät juutalaisia. Juutalaiset olivat näet päättäneet erottaa synagogasta jokaisen, joka tunnustaisi Jeesuksen Messiaaksi. Tästä syystä vanhemmat sanoivat: ”Hän on täysi-ikäinen, kysykää häneltä.” Mies, joka oli ollut sokea, kutsuttiin nyt uudestaan kuultavaksi. Fariseukset sanoivat hänelle: ”Anna kunnia Jumalalle! Me tiedämme, että se mies on syntinen.” Mies vastasi: ”Onko hän syntinen, sitä en tiedä. Mutta sen tiedän, että minä, joka olin sokea, nyt näen.” He kyselivät: ”Mitä hän sinulle teki? Millä tavoin hän avasi silmäsi?” Mies vastasi: ”Johan minä sen teille sanoin, te vain ette kuunnelleet. Miksi te taas tahdotte sen kuulla? Tekeekö teidänkin mieli hänen opetuslapsikseen?” He vastasivat hänelle pilkallisesti: ”Sinä hänen opetuslapsensa olet, me olemme Mooseksen opetuslapsia. Me tiedämme, että Jumala puhui Moosekselle, mutta mistä tuo mies on peräisin, sitä emme tiedä.” ”Merkillistä”, mies vastasi, ”että te ette tiedä, mistä hän on – kuitenkin hän on antanut minulle näköni. Kaikkihan me tiedämme, että Jumala ei kuuntele syntisiä, mutta sellaista hän kuulee, joka kunnioittaa häntä ja elää hänen tahtonsa mukaisesti. Ikipäivänä ei ole kuultu, että joku olisi avannut sokeana syntyneen silmät. Jos hän ei olisi Jumalan mies, hän ei olisi pystynyt sellaiseen.” Silloin fariseukset sanoivat: ”Sinä olet syntymästäsi syntinen, syntiä täynnä koko mies – ja sinä rupeat opettamaan meitä!” He ajoivat miehen ulos. Jeesus sai kuulla, että mies oli ajettu ulos, ja tavatessaan tämän hän kysyi: ”Uskotko Ihmisen Poikaan?” ”Herra, kuka hän on?” mies kysyi. ”Sano, jotta voisin uskoa.” Jeesus sanoi: ”Sinä olet nähnyt hänet. Hän on tässä ja puhuu kanssasi.” Minä uskon, Herra”, mies sanoi ja lankesi maahan hänen eteensä.

Sokea mies edustaa koko ihmiskuntaa. Se on sokea, se odottaa valoa. Kristus on se, joka valaisee ihmisen. Tässä on esikuva kasteen vaikutuksesta, ihmisen valaistumisesta.

Muissa evankeliumeissa on vastaavanlaisia sokean parantamisia mutta tämä teksti kertoo syntymästään saakka sokeasta. ”Rabbi, kuka on tehnyt sen synnin, jonka vuoksi hän on syntynyt sokeana? Hän itsekö vai hänen vanhempansa?” Opetuslasten kysymys heijastaa juutalaista ajattelua. Sen mukaan sairauksien syynä on synninteko, jonka on tehnyt joko sairas tai hänen vanhempansa. Jeesus kumoaa tämän ajattelutavan ja antaa nyt sokeudelle aivan uuden merkityksen: ”Niin on tapahtunut, että Jumalan teot tulisivat hänessä julki.” Tarkennuksena voi todeta, että vanhemmat todennäköisesti olivat tehneet jotain syntiä, mutta se (ne) eivät aiheuttaneet tätä sairautta.

Voiko ihminen tulla rangaistuksi vanhempien tekojen takia? Profeetta Hesekielin kirja antaa tähän vastauksen: ”Minulle tuli tämä Herran sana: ”Mikä teidän on, israelilaiset? Teidän maassanne hoetaan sananpartta: - Isät söivät raakoja rypäleitä, lasten hampaita vihloo.” Niin totta kuin elän, sanoo Herra Jumala, tätä sananpartta ei yhdenkään israelilaisen enää pidä lausua. Kaikki ihmiset, niin isät kuin pojat, ovat minun vallassani, minun määrättävissäni, ja kuolema on vain sen osana, joka on syntiä

tehnyt.” (Hesekiel 18: 1 – 3) Hesekielin välittämän opetuksen mukaan ihminen on vain vastuussa omista synneistään. Mooseksen kirjoista löydämme aihetta käsitteleviä tekstejä. ”Isää ei saa tuomita kuolemaan poikansa eikä poikaa isänsä rikoksesta, vaan kukin tuomittakoon vain omasta rikoksestaan.” (5. Moos. 24: 16) Tämä teksti on selvä. Mutta eräs toinen teksti voi jäädä epäselväksi, jos sitä ei kokonaan lueta: ”Aina kolmanteen ja neljänteen polveen minä panet lapset vastaamaan isiensä pahoista teoista” (2. Moos. 20: 5; 5. Moos. 5: 9) näyttäisi siltä, että lapset vastaavat vanhempiensa teoista. Mutta jos luemme koko tätä asiaa koskevan kohdan (20: 4 – 6), niin huomaamme, että kyse on epäjumalien palvonnasta, sekä sen, että teksti jatkuu: ”vaadin tilille ne, jotka vihaavat minua.” (20: 5). Rangaistus ei siis tule vanhempien tekemästä epäjumalan palvelemisesta, vaan siitä, että lapset jatkavat tuota vanhempiensa syntiä ja tekevät sen itse.

Voimme miettiä, oliko sokeana syntyminen oikeudenmukaista? Sokeahan joutui elämään hyvin rajoitettua elämää. Mutta sokeana syntyneelle kyse oli siunauksellisesta asiasta. Hän sai paitsi fyysisen näkökyvyn itselleen, myös samalla hengellisen näkökyvyn. Hänestä tuli Kristuksen seuraaja matkalle kohti Jumalan valtakuntaa. Hänen parantumisensa kautta siunaus koski monia muitakin, jotka mahdollisesti uskoivat Jeesukseen Messiaana.

”Meidän on tehtävä niitä tekoja, joita lähettäjäni meiltä odottaa.” Jumala odottaa meiltä uskoa (Joh. 6: 29), hyviä tekoja (Joh. 5: 29) ja kääntymistä Jumalan puoleen (Joh. 12: 40). Yöllä tarkoitetaan ihmisen kuoleman jälkeistä tulevaa aikaa, jolloin ihminen ei enää voi muuttaa elämäänsä.

Jeesuksen puhe, että hän on maailman valo, on mahdollisesti Johanneksen lisäys alkuperäiseen kertomukseen. Samoin altaan nimen käännös on lisäys alkuperäiseen kertomukseen. Sylkäiseminen maahan ja siitä tehdyn tahnan voitelemisen halvaantuneen silmiin tuo mieleen ihmisen luomisen: ”Ja Herra Jumala muovasi maan tomusta ihmisen” (1. Moos. 2: 7). Kirkko näkee Jeesuksen toimivan tässä kuin Luoja. Sokean parantaminen todistaa Hänen olevan maailman valo.

Siloan allas sijaitsi Vanhan Jerusalemin kaupungin muurin kaakkoispuolella. Siihen johdettiin vettä Gihonin lähteestä. Jerusalemiin tulleet pyhiinvaeltajat kävivät siellä peseytymässä rituaalisesti valmistautuessaan menemään Jerusalemin temppeliin. Lehtimajan juhlan vesirituaalien vesi otettiin tästä altaasta. Sana siloan merkitsee ”lähetettyä”. Jumala lähetti oman Poikansa maailmaan. Siloan allas on Kristuksen symboli. Sokea sai näkönsä huuhdeltuaan tahtaan silmistään Siloan altaalla. Tämä todistaa, että Jeesus on temppelin ja siellä rukoilevien todellinen puhdistus. Se on todistus Kristuksen jumaluudesta. Tämä on yksi niistä merkeistä, joita Vanha testamentti kertoi Messiaan tekävän (Jes. 35: 5; 42: 7) ja joka kuuluu vain Jumalalle (Ps. 146: 8).

Toisin kuin halvaantunut, parannettu sokea kykeni ilmoittamaan, että Jeesus oli parantanut hänet. Jeesuksen olinpaikkaa hän ei kuitenkaan tiennyt. Taustan parantuneen kuulustelulle antaa se, että parannusteko oli tehty sapattina. Fariseukset yrittivät viedä uskon Jeesukseen pois toteamalla, että tahnan tekijä rikkoi sapattikäskyn ja ei voi olla Jumalan mies. Käytännössä he samalla tunnustivat ihmeen tapahtuneen. Mutta he eivät omien ennakkokäsitystensä takia kyenneet antamaan kunnia Jumalalle. Nyt läsnäolijoiden mielipiteet erosivat toisistaan. Osa toteaa, ettei syntinen ihminen voi tehdä sellaisia tekoja. Parannettu mies toteaa Jeesuksesta, että tämä on profeetta. Se ei tarkoita, että Jeesus olisi messiaaninen profeetta, vaan sellainen, jonka Jumala on lähettänyt.

Fariseusten kysymys sokeana syntyneen vanhemmille sisältää ajatuksen, että vanhemmat olivat valehdelleet poikansa sokeudesta. Vanhemmat kuitenkin vahvistavat, että poika syntyi sokeana, mutta parantumisesta he vaikenivat. Syykin on mainittu: ne, jotka tunnustavat Jeesuksen Messiaaksi, erotetaan synagogasta. Tämä teksti myös selitti apostoli Johanneksen perustamien seurakuntien jäsenille, miksi heidät on erotettu synagogasta.

”Anna kunnia Jumalalle” on juutalainen tapa osoittaa, että on syyllinen johonkin asiaan. Se oli myös tapa, millä vakuutettiin todistuksen olevan oikea. Tässä tapauksessa se olisi merkinnyt, että Jeesus on syntinen. Johanneksen evankeliumin mukaan Jeesus on se, jolle Jumala antaa kunniaa. Vähän myöhemmin parantunut antoi kunnian Jumalalle: ”Minä uskon, Herra”, mies sanoi ja lankesi maahan hänen eteensä” (Joh. 9: 38).

Miehen vastaus on esimerkki oikeasta oikein puhumisesta: ”Onko hän syntinen, sitä en tiedä. Mutta sen tiedän, että minä, joka olin sokea, nyt näen.” Mies tuo esille kaksi asiaa: sen, mitä ei tiedä, ja sen, minkä tietää. Tämä on oikea tapa ilmaista oma uskonsa.

Tämä toinen kuulustelu johtaa siihen, että miehestä tuli Jeesuksen opetuslapsi. Tämä tulee ilmi lauseesta: ”Tekeekö teidänkin mieli hänen opetuslapsikseen?” Tällöin fariseukset toteavat: ”Sinä hänen opetuslapsensa olet”. Fariseukset yrittivät todistaa, että he ovat oikeassa vetoamalla siihen, että he ovat Mooseksen opetuslapsia. Jumala oli puhunut Moosekselle, mutta Jeesuksen alkuperästä ei ollut heillä tietoa. Parantunut toteaa omasta kokemuksestaan, että parantamiseen kykenee vain Jumalan mies. Nyt mies erotettiin synagogasta: ”He ajoivat miehen ulos.”

Kertomuksessa tulee esille miehen uskon kehitys. Ensin Jeesus avasi sokeana syntyneen silmät. Herra avaa myös hänen sydämensä ja valaisee hänen henkensä. Aluksi hän ei tiennyt mitään Kristuksesta

(jae 25). Sitten hän ymmärtää, että Jeesus on synnitön (jae 31) ja on Jumalan mies (jae 33). Lopulta hän näkee jumalallisen Ihmisen Pojan ja palvelee Häntä (jae 38).

Sokeana syntynyt myös totesi, ettei Jumala kuule syntisiä. Hän kuulee niitä, jotka kunnioittavat Häntä ja elävät Hänen tahtonsa mukaisesti. Kunnioittaminen edellyttää uskoa ja Jumalan tahdon mukainen elämä edellyttää toimintaa. Apostoli Jaakob toteaa samasta asiasta: ”Ilman tekoja usko on hyödytön” (Jaak. 2: 20) ja ”usko vaikutti yhdessä hänen tekojensa kanssa, teoissa usko tuli todeksi” (Jaak. 2: 22).

Kertomus huipentuu parantuneen ja Jeesuksen toiseen kohtaamiseen. Jeesus kysyy: ”Uskotko Ihmisen Poikaan.” Jeesus ei epäile miehen uskoa. Kysymyksen tarkoitus on, että Hän voi ilmoittaa itsensä parantuneelle. Mies haluaa tietää, kuka Ihmisen Poika on, jotta voisi uskoa. Jeesus sanoo olevansa Ihmisen Poika. ”Minä uskon Herra” ilmaisee parantuneen uskon, samoin hänen lankeamisensa maahan Jeesuksen edessä. Siinä on kyseessä jo Jumalan palveleminen.

Kirkko haluaa muistuttaa lukijoita myös siitä asiasta, että langennut ihminen on hengellisesti sokea syntymästään saakka, hän ei näe kirkkaasti sielunsa silmillä. Sokeana syntynyt edustaa koko ihmiskuntaa. ”Tien sivussa Jeesus näki miehen” kertoo maan päälle tulleen Jeesuksen toiminnasta. Tätä varten Hän tuli, etsimään hengellisesti sokeita ja antamaan heille hengellisen näkökyvyn.

Hengellinen näkökyky annetaan tekemällä tahna. Kirkko ymmärtää tahnan sisältävän kaksi ainesosaa. Sylki on Kristus Jumala, maan tomu on Kristus ihminen. Ihmiseksi tullut Jumalan Poika on se ”tahna”, joka antaa ihmiselle hengellisen näkökyvyn. Tämän lisäksi tarvitaan meneminen Siloan altaalle, Kirkko ymmärtää tällä kastetta.

Ihminen tarvitsee sekä uskoa että toimintaa. Kasteen vastaanottaminen on osa toimintaa. Toimiminen ei saa jäädä vain kasteeseen, vaan sen on jatkuttava elämänä, joka on suuntautunut kohti Jumalan valtakuntaa. Meidän on kohdattava Kristus sakramenteissa, rukouksissa ja lähimmäisissämme, kuten parantunut kohtasi Ihmisen Pojan ja palveli Häntä Jumalanaan.